

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษากระบวนการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ ของศิลปินชั้นเยี่ยม เดชา วราขุน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ของศิลปินชั้นเยี่ยม เดชา วราขุน
2. เพื่อศึกษาประวัติชีวิตของศิลปิน เดชา วราขุน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษากระบวนการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ของศิลปินชั้นเยี่ยม เดชา วราขุนนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาประวัติชีวิตของศิลปินในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อเป็นพื้นฐานในการที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ของศิลปิน โดยสามารถสรุปวิธีดำเนินการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาประวัติชีวิตของศิลปิน จะใช้วิธีการศึกษาภาคเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกต โดยการรวบรวมข้อมูลภาคเอกสารนั้น จะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของเอกสารข้อมูลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวศิลปิน เช่น ประวัติการแสดงผลงาน, รางวัล, บทสัมภาษณ์, หนังสือศิลปะ และบันทึกส่วนตัวของศิลปินเป็นต้น ส่วนการสัมภาษณ์จะใช้วิธีการสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ในส่วนของวิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการจะอาศัยเครื่องมือ คือแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การสังเกตจะใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะใช้วิธีการสังเกต ชักถาม และจดบันทึก ในการวิเคราะห์ข้อมูล จะนำข้อมูลที่ได้มาจากวิธีการทั้งหมดที่ได้กล่าวมาแล้ว นำมารวบรวม และเรียบเรียง เปรียบเทียบข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องกับความเป็นจริง แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาเสนอในรูปของความเรียง

ในส่วนของการศึกษาประวัติผลงานศิลปะของศิลปินนั้นจะใช้วิธีการศึกษาภาคเอกสารการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การถ่ายภาพ ประกอบกับการใช้เครื่องมือ คือ แบบบันทึกข้อมูลผลงานศิลปะ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเริ่มต้นด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคเอกสาร เกี่ยวกับผลงานศิลปะของศิลปิน และภาพถ่ายผลงานศิลปะของศิลปิน โดยภาพถ่ายนี้จะ

นำมาประกอบกับเครื่องมือ คือแบบบันทึกข้อมูลผลงานศิลปะ แล้วจึงนำมาเกี่ยวกับผลงานศิลปะชิ้นนั้น แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในรูปของความเรียง ตาราง และภาพถ่าย

2. การศึกษากระบวนการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ ของศิลปิน จะใช้วิธีการสัมภาษณ์ และการสังเกต เป็นวิธีการในการวิจัย โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้เครื่องมือ คือแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตการทำงานศิลปะของศิลปินในระหว่างที่ทำการสังเกตจะมีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการเพื่อใช้ในการซักถาม ประกอบการสังเกตและบันทึกภาพโดยกล้องถ่ายภาพ และกล้องถ่ายวิดีโอ หลังจากที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากด้วยวิธีการต่าง ๆ ครบถ้วนแล้ว จะนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำเสนอในรูปของความเรียง และภาพถ่าย

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษากระบวนการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ของศิลปินชั้นเยี่ยม เดชา วราขุน จะสามารถสรุปผลของการวิจัยได้เป็น 2 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาประวัติชีวิตของศิลปิน จากการศึกษาประวัติชีวิตของศิลปินทั้ง 8 ประเด็น สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ประวัติชีวิตส่วนตัว ศิลปิน เดชา วราขุน เกิดเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2488 ปัจจุบันอายุ 51 ปี เป็นคนกรุงเทพฯ โดยกำเนิด สิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่ในชีวิตจึงเป็นสังคมเมือง ศิลปินจะมีอุปนิสัยส่วนตัวเป็นคนเรียบง่าย เรียบร้อย และไม่ค่อยพูด ชอบทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง มาโดยตลอด มีความเชื่อมั่นในตัวเองค่อนข้างสูงในการทำสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต

2. ประวัติครอบครัว ครอบครัวก่อนการแต่งงานของศิลปินจะประกอบไปด้วย พ่อ แม่ และตัวศิลปินเป็นส่วนใหญ่ ส่วนสมาชิกคนอื่นจะแยกครอบครัวออกไปตั้งแต่ศิลปินยังเป็นเด็ก ครอบครัวหลังการแต่งงานของศิลปิน จะมีภรรยาซึ่งปัจจุบันได้เสียชีวิตไปแล้ว และลูกสาวอีก 2 คน โดยศิลปินจะเป็นผู้ที่มิบทบาทฐานะเป็นผู้นำครอบครัวในทุก ๆ ด้าน จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางด้านครอบครัวก่อนการแต่งงานไม่มีอิทธิพลต่อการทำงานศิลปะของศิลปินเลย ส่วนครอบครัวหลังการแต่งงานจะมีภรรยาของศิลปินที่คอยส่งเสริม และเป็นกำลังใจในการทำงานศิลปะของศิลปินมาโดยตลอด

3. การดำเนินชีวิตประจำวัน การดำเนินชีวิตประจำวันของศิลปินจะค่อนข้างมีระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิตที่แน่นอน เป็นระเบียบ กิจวัตรประจำวันในระหว่างที่เปิดภาคการศึกษาจะมีลักษณะเหมือนกันแทบทุกวัน ที่จะต้องดูแลบุคคลภายในบ้าน การใช้ชีวิตส่วนใหญ่จะอยู่ที่สถานที่ทำงาน และที่บ้าน ศิลปินจะใช้เวลาในการทำงานศิลปะในขณะที่อยู่ที่บ้าน เมื่อมี

ความพร้อม และมีความรู้สึกอยากจะทำงาน การดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคตของศิลปินจะมีรูปแบบคล้ายปัจจุบันที่ยังให้ความสำคัญกับการทำงานศิลปะในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต แต่อาจจะมีเวลาในการทำงานศิลปะได้มากยิ่งขึ้น ถ้าภาระหน้าที่ต่าง ๆ ทั้งทางด้านครอบครัว และการงานหมดไป

4 ประวัติการศึกษา และการทำงาน ศิลปินได้รับการศึกษาทางด้านศิลปะจากโรงเรียนเพาะช่าง และคณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยได้รับการศึกษาทางด้านภาพพิมพ์เป็นรุ่นที่ 2 การเรียนการสอนในอดีตจะเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการศึกษาค้นคว้าทดลองในการทำงานศิลปะ สังคมกลุ่มเพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง และอาจารย์ จะมีอิทธิพลต่อการทำงานศิลปะของศิลปินเป็นอย่างมาก ทำให้ศิลปินเกิดความขยันในการทำงาน โดยในระยะเริ่มแรกจะพยายามเรียนรู้จากรุ่นพี่ที่ประสบความสำเร็จ มีความขยัน มีความสามารถ และมีชื่อเสียง เพราะอยากที่จะเป็นอย่างรุ่นพี่ การทำงานศิลปะของศิลปินในระหว่างที่กำลังศึกษาจะอาศัยวิธีการทำงานให้มากเป็นหลัก เพราะจะทำให้เกิดประสบการณ์ในการแก้ปัญหาในการทำงานศิลปะ สามารถพัฒนาผลงานศิลปะให้ดีขึ้นตลอดเวลา ในช่วงที่กำลังศึกษาศิลปินจะมีโอกาสได้ศึกษาการทำงานศิลปะด้วยเทคนิคภาพพิมพ์ครบทุกกระบวนการ จึงทำให้ศิลปินมีประสบการณ์ในการทำงานศิลปะที่หลากหลายเทคนิค ซึ่งความสนใจทางด้านศิลปะภาพพิมพ์ของศิลปินนี้มีที่มาจากพี่นิตย์ที่เป็นคนที่ชอบค้นคว้าทดลอง ทำสิ่งแปลกใหม่ในการทำงานศิลปะ การทำงานศิลปะในระยะนั้นยังเป็นสิ่งใหม่ที่ท้าทายความต้องการทำงานศิลปะของศิลปินเป็นอย่างมาก ศิลปินจึงศึกษาต่อทางด้านนี้จนกระทั่ง ถึงขั้นปริญญามหาบัณฑิต สาขาภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

หลังจากที่ศิลปินจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปากร ก็ทำงานประกอบอาชีพเป็นครูสอนศิลปะที่วิทยาลัยก่อสร้าง (บางพลัด) แล้วก็ย้ายมาที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร (ลาดกระบัง) สาเหตุที่ศิลปินเลือกประกอบอาชีพนี้ เพราะคิดว่าการทำงานศิลปะของตนไม่สามารถประกอบเป็นอาชีพหาเลี้ยงชีวิตได้ จึงหันมาประกอบอาชีพครูสอนศิลปะ ซึ่งอาชีพนี้มีความเหมาะสมกับตัวศิลปินเป็นอย่างมาก เพราะศิลปินสามารถมีโอกาสดำเนินงานศิลปะได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถถ่ายทอดความรู้ทางด้านศิลปะที่ตนมีอยู่ได้อีกด้วย แต่การทำงานอาชีพนี้ก็อุปสรรคอยู่บ้างในเรื่องของเวลา และภาระหน้าที่ ถ้ามีมากก็จะทำให้ศิลปินมีเวลาในการทำงานศิลปะน้อยลง

5 ประสบการณ์ในการทำงานศิลปะ ศิลปินมีประสบการณ์ในการทำงานศิลปะอย่างต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบันประมาณ 30 ปีมาแล้ว การทำงานศิลปะที่ต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญเป็น

อย่างมากในการที่จะพัฒนาการทำงานศิลปะของตนเอง ศิลปินหลังจากที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปากร มาแล้ว ศิลปินมีความรู้สึกว่าย่างทำงานศิลปะไม่ได้เต็มที่อย่างที่หวังไว้มากนัก เพราะการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ต้องอาศัยวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มากมายจึงทำให้มีปัญหาในการทำงานค่อนข้างมาก แต่ศิลปินก็สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ จนสามารถสร้างผลงานศิลปะ และศิลปินยังมีประสบการณ์ในการแสดงผลงานศิลปะทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ประสบการณ์ในการได้รับรางวัลจากการแสดงศิลปกรรมถึง 8 ครั้ง ตลอดจนได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินชั้นเยี่ยมอีกด้วย ต่อมาในระยะหลังจากที่ได้เป็นศิลปินชั้นเยี่ยมแล้วศิลปินก็ได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการตัดสินการประกวดในการแสดงศิลปกรรมครั้งสำคัญ ๆ ของประเทศไทยอีกหลายครั้ง และยังเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางศิลปะภาพพิมพ์อีกด้วย

6. ประวัติของผลงานศิลปะ จากการศึกษาผลงานศิลปะของศิลปินสามารถแบ่งออกเป็น 5 ช่วง ตามระยะเวลาของผลงานคือ

6.1 ช่วงที่ 1 คือ ช่วงประมาณปี พ.ศ.2507 - 2511 เป็นผลงานศิลปะในระยะเริ่มแรกของการศึกษาทางด้านศิลปะของศิลปิน ผลงานศิลปะที่สำคัญในยุคนี้นี้คือ ผลงานศิลปะภาพพิมพ์ในเทคนิคขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ซึ่งเป็นระยะเริ่มต้นค้นคว้าทดลองทางด้านเทคนิคภาพพิมพ์ผลงานในยุคนี้นี้จึงมีความหลากหลายของรูปแบบ ยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการทำงานศิลปะ

6.2 ช่วงที่ 2 คือ ช่วงประมาณปี พ.ศ. 2512 - 2518 ผลงานศิลปะของศิลปินในช่วงนี้เริ่มมีความชัดเจนในเรื่องเนื้อหา, รูปแบบและเทคนิคต่าง ๆ แรงบันดาลใจส่วนใหญ่มาจากความประทับใจในเรื่องของรูปร่าง รูปทรงต่าง ๆ รอยที่แปร่ง และพื้นผิวต่าง ๆ เนื้อหาภายในผลงานจึงมีลักษณะเป็นนามธรรมที่เน้นไปในเรื่องของการจัดวางองค์ประกอบทางด้านศิลปะของทัศนธาตุต่าง ๆ และรอยที่แปร่งขนาดใหญ่ที่เห็นได้อย่างชัดเจน รูปแบบทางศิลปะจะเป็นศิลปะแบบนามธรรม เทคนิคที่ใช้ในการทำงานส่วนใหญ่จะเป็นเทคนิคภาพพิมพ์ตะแกรงไหม (Silk Screen) ซึ่งเป็นผลงานศิลปะภาพพิมพ์เทคนิคภาพพิมพ์ตะแกรงไหมช่วงแรก ๆ ของศิลปิน

6.3 ช่วงที่ 3 คือ ช่วงประมาณปี พ.ศ. 2519 -2524 เป็นช่วงที่ศิลปินกลับเข้ามาศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ที่มหาวิทยาลัยศิลปากรอีกครั้งหนึ่ง เนื้อหาเรื่องราวของผลงานยังคงต่อเนื่องมาจากผลงานในช่วงที่แล้ว แต่ได้มีการพัฒนาคลี่คลายในเรื่องของรูปแบบทางศิลปะแบบนามธรรมที่มีความเรียบง่าย และใช้องค์ประกอบที่น้อยลง ผลงานจะไม่ค่อยมีสีสันจะเน้นไปในเรื่องของการใช้น้ำหนักอ่อนแก่ ผลงานศิลปะในช่วงนี้ยังคงเป็นเทคนิคภาพพิมพ์ตะแกรงไหม

6.4 ช่วงที่ 4 คือ ช่วงประมาณปี พ.ศ. 2525 - 2532 เป็นผลงานภาพพิมพ์ในช่วงสุดท้ายที่ได้มีการพัฒนาต่อเนื่องกันมาจากผลงานในช่วงที่แล้ว เนื้อหาเรื่องราวยังคงเป็นเรื่องของ

การจัดวางองค์ประกอบทางด้านศิลปะแต่ได้มีการพัฒนาในเรื่องของรูปแบบทางด้านศิลปะมีการนำสีเส้นมาใช้ในผลงานมากยิ่งขึ้น การจัดวางองค์ประกอบศิลปะยังเน้นเรื่องของการตัดทอนรูปทรงต่าง ๆ ให้มีความเรียบง่าย เน้นเรื่องระนาบ รูปทรง และพื้นที่ว่างผลงานส่วนใหญ่ยังคงเป็นเทคนิคภาพพิมพ์ตะแกรงไหม

6.5 ช่วงที่ 5 คือ ช่วงประมาณปี พ.ศ 2533 - ปัจจุบัน เป็นช่วงที่ศิลปินหันมาทดลองการทำงานศิลปะด้วยเทคนิคสีน้ำ และเทคนิคสื่อผสม ผลงานศิลปะที่สำคัญในช่วงนี้ จะเป็นเทคนิคสื่อผสมโลหะสแตนเลส, ทองแดง, ทองเหลือง, ไม้ และอื่น ๆ แรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะชุดนี้จะมาจากความประทับใจในวัสดุประเภทโลหะต่าง ๆ การสะท้อน ความมั่นใจของวัสดุ เนื้อหาเรื่องราวส่วนใหญ่ยังมีลักษณะเป็นเชิงนามธรรม ในเรื่องของการจัดวางองค์ประกอบศิลป์ รูปแบบทางศิลปะของผลงานจะมีลักษณะเป็นศิลปะแบบนามธรรม ที่นำวัสดุต่าง ๆ มาจัดวางองค์ประกอบศิลป์ เน้นไปในเรื่องของระนาบพื้นผิวต่าง ๆ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นโลหะที่มีความมั่นใจ มีการใช้เทคนิคทางช่างค่อนข้างมากในการขึ้นรูปของผลงาน และมีการค้นคว้าทดลองเทคนิคใหม่ ๆ เช่น การสร้างพื้นผิวบนแผ่นทองแดง, การใช้วัสดุสีในการทำพื้นผิวต่าง ๆ ฯลฯ

จากการศึกษาผลงานศิลปะทั้งหมด 126 ชิ้นจะเป็นผลงานศิลปะภาพพิมพ์ 95 ชิ้น และผลงานอื่น ๆ 31 ชิ้น ผลจากการศึกษาเฉพาะผลงานศิลปะภาพพิมพ์ทั้ง 95 ชิ้น พบว่ามีเนื้อหาเชิงนามธรรมเป็นส่วนใหญ่ และมีรูปแบบทางศิลปะแบบนามธรรมมากที่สุด รองลงมาคือศิลปะแบบกึ่งนามธรรม ส่วนศิลปะแบบเหมือนจริงไม่ปรากฏ เทคนิคภาพพิมพ์ที่ศิลปินนิยมใช้มากที่สุด คือ ภาพพิมพ์ตะแกรงไหม

ตอนที่ 2 กระบวนการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ของศิลปิน สามารถสรุปได้เป็น 2 ส่วนดังต่อไปนี้

1. แรงจูงใจในการทำงานศิลปะ แรงจูงใจในการทำงานศิลปะของศิลปินจะมีที่มาจาก 4 ประการ คือ

1.1 แรงจูงใจที่เกิดขึ้นมาจากตัวเอง เป็นแรงจูงใจที่มีที่มาจากความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ และบุคลิกภาพ แรงจูงใจที่มีที่มาจากความเชื่อที่ว่าการทำงานศิลปะจะทำให้ศิลปินมีความสุข เกิดความรู้สึกพึงพอใจ และเป็นการสร้างสรรค์สิ่งที่ดี แรงจูงใจที่มีจากค่านิยมในระยะเริ่มแรกของการทำงานศิลปะต้องส่งผลงานเข้าประกวด และการได้รับรางวัล เพื่อประเมินผลการทำงานศิลปะของผู้ที่ทำงานด้านศิลปะ และค่านิยมของคนที่ได้รับการยกย่องเป็นศิลปินชั้นเยี่ยม

ควรจะต้องทำงานศิลปะต่อไป แรงจูงใจที่เกิดขึ้นมาจากทัศนคติเนื่องจากศิลปินมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานศิลปะอันเนื่องมาจากความเชื่อ และการทำงานศิลปะเป็นสิ่งที่มีความหมาย ส่วนแรงจูงใจที่มาจากบุคลิกภาพนั้นเนื่องมาจากศิลปินเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพเป็นคนเรียบง่าย ไม่ค่อยพูด ไม่ค่อยชอบแสดงออกทางบุคลิกภาพ จึงมีความต้องการที่จะถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดส่วนตัวผ่านผลงานทางด้านศิลปะ ศิลปินมีความต้องการให้คนรู้จักผลงานศิลปะมากกว่าตัวศิลปินเอง

1.2 แรงจูงใจที่เกิดขึ้นมาจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีหลายด้านด้วยกัน สิ่งแวดล้อมทางด้านครอบครัว ไม่ค่อยมีผลโดยตรงต่อความต้องการทำงานศิลปะของศิลปิน แต่การทำงานศิลปะของศิลปินก็ต้องการที่จะพิสูจน์ให้คนในครอบครัวเห็นว่าการทำงานศิลปะก็สามารถทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ สิ่งแวดล้อมทางการศึกษาเป็นที่มาของแรงจูงใจในการทำงานศิลปะที่สำคัญของศิลปิน ตั้งแต่ในอดีตที่ต้องทำงานศิลปะเพื่อให้ได้คะแนนดี เป็นที่ยอมรับของบุคคลต่าง ๆ การศึกษาศิลปะภาพพิมพ์ทำให้ศิลปินมีโอกาสค้นคว้าทดลอง จนทำให้เกิดความสนุกเกิดความต้องการในการทำงานศิลปะต่อไป หลังจากที่จบการศึกษาแล้วศิลปินก็ได้มาประกอบอาชีพครูสอนศิลปะ ในสถานภาพเป็นครูผู้สอน ศิลปินจึงมีความต้องการทำงานศิลปะ เพื่อให้เกิดความรู้สึกว่ามีความกระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และเป็นที่ยอมรับของลูกศิษย์ด้วย สิ่งแวดล้อมกลุ่มเพื่อน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนทำงานศิลปะ จึงมีส่วนทำให้ศิลปินเกิดความรู้สึกว่าอยู่เฉยไม่ได้ ต้องทำงานศิลปะบ้าง ส่วนสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอาชีพศิลปินได้รับแรงจูงใจจากการที่ศิลปินมีอาชีพเป็นครูสอนศิลปะ จึงต้องมีการทำงานศิลปะอยู่ตลอดเวลาจึงจะสามารถมีความเข้าใจในการทำงานศิลปะของผู้อื่นได้ โดยเฉพาะของผู้ที่เรียน นอกจากนี้การทำงานสร้างสรรค์ผลงานศิลปะยังสามารถนำมาขอตำแหน่งทางวิชาการได้อีกด้วย สิ่งแวดล้อมที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือสิ่งแวดล้อมห้องทำงานศิลปะของศิลปิน ถ้ามีพื้นที่เหมาะสม มีวัสดุอุปกรณ์พร้อม มีบรรยากาศเป็นส่วนตัว สะอาดน่าทำงาน จะสามารถทำให้ศิลปินเกิดแรงจูงใจในการทำงานศิลปะได้

1.3 แรงจูงใจที่เกิดขึ้นมาจากประสบการณ์ มีที่มาจากประสบการณ์ในการเรียนรู้ทางด้านศิลปะภาพพิมพ์ ที่ทำให้ศิลปินเกิดความต้องการในการทำงานศิลปะด้านการค้นคว้าและทดลอง ส่วนประสบการณ์ที่มาจากการทำงานศิลปะโดยตรง ก็คือประสบการณ์ในการแก้ปัญหา ซึ่งเมื่อมีปัญหาในการทำงานศิลปะเกิดขึ้น ศิลปินก็จะมีความต้องการที่จะทำงานศิลปะอีก เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้นอีก ซึ่งเป็นส่วนที่ท้าทายศิลปิน นอกจากนี้ประสบการณ์ในการได้รับรางวัลทำให้ศิลปินเกิดความต้องการที่จะพัฒนาผลงานให้ดีขึ้นไปอีก

1.4 แรงจูงใจที่เกิดขึ้นมาจากทักษะการใช้สื่อ เนื่องจากศิลปินมีนิสัยที่ชอบการศึกษาค้นคว้าทดลองเกี่ยวกับงานทางด้านศิลปะ ค้นคว้าสิ่งแปลกใหม่ การค้นคว้าทดลองในสื่อเทคนิคต่าง ๆ จึงทำให้ศิลปินเกิดความสนุกสนาน ต้องการที่จะนำสิ่งที่ค้นพบมาทดลองในการทำงานศิลปะของตน การทำงานในลักษณะนี้จึงมีความสอดคล้องกับการทำงานศิลปะภาพพิมพ์สิ่งเทคนิคทางศิลปะภาพพิมพ์ จึงเป็นแรงจูงใจในการทำงานศิลปะของศิลปินด้วย

2. กระบวนการทางศิลปะ เมื่อศิลปินเกิดความต้องการในการทำงานศิลปะแล้ว ศิลปินก็จะเริ่มสร้างสรรค์ผลงานศิลปะขึ้นมาด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

2.1 แรงบันดาลใจ เป็นขั้นที่ศิลปินจะเริ่มรับแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะมาจากสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองสนใจขึ้นมาเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการทำงานศิลปะ ผลงานในระยะเริ่มแรกจะยังไม่มีแรงบันดาลใจส่วนตัวจะเป็นการกำหนดเนื้อหาเรื่องราวจากอาจารย์ผู้สอนเป็นส่วนใหญ่ ผลงานในช่วงที่ 2 จะมีแรงบันดาลใจมาจากทัศนธาตุต่าง ๆ ที่เน้นไปในเรื่องของรูปร่าง รูปทรง ระบาย และรอยที่แปร่ง ตลอดจนการทดลองจัดวางองค์ประกอบศิลป์ และการทดลองทางเทคนิคศิลปะภาพพิมพ์ ผลงานในช่วงที่ 3 แรงบันดาลใจส่วนใหญ่ยังคงเหมือนเดิม แต่ได้มีการตัดทอนให้มีความเรียบง่าย และน้อยลง ผลงานในช่วงที่ 4 จะมีแรงบันดาลใจในเรื่องของทัศนธาตุที่เน้นในเรื่องของรูปทรงเรขาคณิตที่เรียบง่ายและมีความเด่นชัดด้วยการใช้น้ำหนัก และสี ผลงานในช่วงที่ 5 แรงบันดาลใจจะมาจากความประทับใจในวัสดุประเภทต่าง ๆ เช่น โลหะที่มีความมันวาว สะท้อนแสง หรือไม้ ซึ่งมีพื้นผิวที่น่าสนใจ วัสดุเหล่านี้เป็นวัสดุที่ใช้ในสิ่งก่อสร้างและสิ่งของต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ศิลปินก็ยังมีความประทับใจในรูปทรงเรขาคณิต และการทำงานในลักษณะของการทดลองจัดวางองค์ประกอบศิลป์อยู่ด้วย

2.2 การสร้างแนวความคิด เนื่องจากแรงบันดาลใจในการสร้างผลงานศิลปะของศิลปินแต่ละขั้นไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงมากนัก แนวความคิดหลักส่วนใหญ่จึงเป็นเรื่องของการค้นคว้าทดลองทางด้านเทคนิคและการจัดวางองค์ประกอบทางด้านศิลปะของทัศนธาตุต่าง ๆ แนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของศิลปินจะมีลักษณะเนื้อหาเป็นเชิงนามธรรม ที่ไม่เน้นเนื้อหาเรื่องราวที่เป็นรูปธรรม

2.3 การแสดงออกทางรูปทรงศิลปะ ศิลปินจะมีวิธีการในการคลี่คลายแนวความคิดให้ออกมาด้วยวิธีการทดลองสเก็ตภาพร่างหลาย ๆ ภาพออกมาก่อน ด้วยเทคนิคการตัดปะ (Collage) หรือบางครั้งอาจจะเป็นเทคนิคสีน้ำ เพื่อให้ได้ภาพร่างคร่าว ๆ ของผลงานขึ้นมาว่ามีรูปทรงทางศิลปะเป็นอย่างไร แล้วจึงนำภาพร่างนั้นนำไปขยายสร้างเป็นผลงานจริงต่อไป นอกจากนี้ในการทำงานศิลปะของศิลปิน บางครั้งอาจจะไม่มีการทำภาพร่างของผลงานแต่จะใช้วิธีการสร้าง

รูปทรงทางศิลปะขึ้นมาโดยตรงด้วยการทดลองกับการสร้างผลงานจริง โดยศิลปินจะมีแค่เพียงภาพร่างทางความคิดอยู่ในใจเท่านั้น แต่การทำงานในลักษณะนี้ จะขึ้นอยู่กับช่วงระยะเวลาของการทำงานศิลปะว่ามีความต่อเนื่องกันหรือไม่ ถ้าไม่ศิลปินก็จะไม่ใช่วิธีนี้ อีกประการหนึ่งสำหรับการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ ส่วนใหญ่ศิลปินจะทำภาพร่างของผลงานที่แน่นอนขึ้นมาก่อนแล้วจึงนำไปสร้างผลงานจริงต่อไป รูปแบบทางศิลปะของผลงานส่วนใหญ่จะเป็นศิลปะแบบนามธรรม ซึ่งเป็นผลมาจากการทำงานศิลปะที่ไม่ได้คำนึงถึงเนื้อหาเรื่องราวในเชิงรูปธรรม แต่จะคำนึงถึงความลึกลับทางด้านองค์ประกอบศิลป์เป็นหลัก รูปแบบทางศิลปะของผลงานจึงมีลักษณะเป็นศิลปะแบบนามธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของศิลปิน

2.4 การใช้สื่อวัสดุ และเทคนิค ในการเลือกใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ และเทคนิคในการทำงานศิลปะ ศิลปินจะคำนึงถึงความเหมาะสม และความต้องการในขณะนั้นเป็นส่วนใหญ่ รูปแบบทางศิลปะจะมีส่วนช่วยในการกำหนดการเลือกใช้เทคนิคและวัสดุอุปกรณ์ ในการทำงานศิลปะระยะเริ่มแรกศิลปินจะอาศัยการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ทุกประเภท แต่เมื่อศิลปินที่แนวทางในการทำงานที่ชัดเจนแล้ว ก็จะใช้เทคนิคภาพพิมพ์ตะแกรงไหมในการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ของตนเองมาโดยตลอด จนกระทั่งในผลงานในปัจจุบันศิลปินได้หันไปทำงานศิลปะในเทคนิคสื่อผสมด้วยวัสดุต่าง ๆ

2.5 การประเมินผล ในการประเมินผลของการทำงานศิลปะของศิลปิน จะพบว่าการประเมินผลการทำงานจะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาในระหว่างการทำงานศิลปะของศิลปิน เพราะศิลปินมีลักษณะการทำงานที่เน้นไปในเรื่องของ การค้นคว้าทดลอง และการจัดวางองค์ประกอบทางด้านศิลปะ จึงทำให้ในระหว่างการทำงานสามารถที่จะปรับปรุงแก้ไขผลงานจนเป็นที่พอใจได้โดยตลอด การประเมินผลจึงสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดทั้งกระบวนการจนกระทั่งผลงานสำเร็จลงในช่วงสุดท้าย ศิลปินจะมีการประเมินผลของผลงานศิลปะที่เสร็จขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง เพื่อตรวจสอบคุณภาพของผลงาน ถ้ายังไม่พอใจ ศิลปินก็จะปรับปรุงแก้ไขจนเป็นที่น่าพอใจ และเมื่อผลงานชิ้นนั้นเสร็จสมบูรณ์แล้ว ไม่ว่าจะผลที่ตามมาจะเป็นอย่างไรศิลปินก็ไม่ทำการแก้ไขผลงานชิ้นนั้นอีก แต่จะศึกษาปัญหาและข้อบกพร่องของผลงานชิ้นนั้น แล้วนำไปปรับปรุงในการทำงานศิลปะครั้งต่อไป

สำหรับขั้นตอนในกระบวนการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของศิลปิน ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวของแรงบันดาลใจที่มาจากการทำงานในลักษณะที่เป็นการค้นคว้าทดลองทางด้านเทคนิค ประกอบกับการนำทัศนธาตุทางศิลปะมาจัดวางองค์ประกอบศิลป์ใหม่ตามความรู้สึกนึกคิดของตนเอง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมความลึกลับ เกิดความงามทาง

ด้านศิลปะ การนำเสนอรูปแบบทางศิลปะจึงเป็นลักษณะศิลปะแบบนามธรรม ที่ประกอบไปด้วยทัศนธาตุต่างๆที่เน้นไปในเรื่องของรูปทรงเรขาคณิต ที่นำมาจัดวางในลักษณะที่เรียบง่าย เมื่อศิลปินได้ภาพร่างของความคิดหรือภาพร่างผลงานศิลปะที่ตนเองต้องการจะนำมาสร้างเป็นผลงานศิลปะแล้ว ศิลปินจะมีขั้นตอนในการนำภาพร่างของผลงานมาขยายให้ได้สัดส่วนตามที่ตนเองต้องการ โดยจะทำการแยกสีของภาพผลงานแล้วนำไปสร้างเป็นแม่พิมพ์ ด้วยเทคนิคภาพพิมพ์ต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเทคนิคภาพพิมพ์ตะแกรงไหม ในการสร้างแม่พิมพ์ตะแกรงไหมนี้จะใช้แม่พิมพ์ที่เป็นตะแกรงไหม แล้วจะใช้วัสดุต่างๆ เช่น กระดาษขาว น้ำยาวาณิชดำ ทราาย ผงเหล็ก

สีสเปรย์ และอื่นๆ มาเป็นวัสดุในการสร้างแม่พิมพ์ รูปแบบของผลงานที่สำคัญที่ศิลปินสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากเทคนิคภาพพิมพ์ตะแกรงไหมนี้ จะมีความสะอาด เนียบ เรียบร้อย มีขอบคมตามลักษณะศิลปะแบบขอบคม (Hard-Edge) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2530) ซึ่งเป็นรูปแบบของศิลปะแบบนามธรรมประเภทหนึ่ง ที่นิยมการจัดวางองค์ประกอบศิลป์ให้มีรูปทรงที่เรียบง่ายกินเนื้อที่ส่วนใหญ่ของภาพ ใช้สีแบน มีการใช้รูปทรงอย่างจะกตเท่าที่จำเป็น ลักษณะเฉพาะที่สำคัญของการใช้เทคนิคภาพพิมพ์ตะแกรงไหมของศิลปิน คือ การสร้างพื้นผิวที่แปลกตา และการขาดได้นำหนักสี ซึ่งเป็นผลที่มาจากการค้นคว้าทดลองทางด้านเทคนิคของศิลปิน จนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นลักษณะเฉพาะตัวในผลงานศิลปะของศิลปิน ขั้นตอนสุดท้ายในการทำงานศิลปะของศิลปินจะเป็นการประเมินผลการทำงานและผลงานศิลปะที่ผ่านมาของศิลปิน ว่ามีข้อดีข้อเสียอย่างไร แล้วจะพิจารณานำมาปรับปรุงแก้ไขจนกระทั่งได้ผลงานเป็นที่พอใจ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษากระบวนการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ของศิลปินชั้นเยี่ยม เดชา วราชุน จะแบ่งการอภิปรายผลของการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ประวัติชีวิตของศิลปิน

จากการศึกษาประวัติชีวิตของศิลปินทั้ง 6 ด้าน พบว่าชีวิตของศิลปินจะมีความสัมพันธ์กับการทำงานศิลปะเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นชีวิตส่วนตัว ครอบครัว การดำเนินชีวิตประจำวัน การศึกษา และอาชีพ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานศิลปะ และการพัฒนาผลงานศิลปะ ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัวของศิลปินที่มีอิทธิพลต่อการทำงานศิลปะ และลักษณะของผลงานศิลปะของศิลปินอีกด้วย ซึ่งก็สอดคล้องกับ สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2532) ที่กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการแสดงออกของมนุษย์ซึ่งประกอบไปด้วย

ครอบครัว การศึกษา กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ การสื่อสาร ศาสนา การทำกิจกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ของชีวิตศิลปินที่ปรากฏในการทำงานศิลปะ และผลงานสามารถอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1.1 ชีวิตส่วนตัว จากการศึกษาประวัติชีวิตส่วนตัวของศิลปิน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานศิลปะของศิลปินอยู่หลายสิ่งด้วยกัน เช่น การที่ศิลปินเป็นคนกรุงเทพฯ โดยกำเนิด ใช้ชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความเจริญทางด้านวัตถุต่างๆ มากมาย จึงทำให้ศิลปินมีความสนใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ไม่ว่าจะเป็นสิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม ดึก อาคาร ที่มักจะมีรูปทรงเรขาคณิตที่เรียบง่าย รูปทรงเหล่านี้ จึงมักปรากฏอยู่ในผลงานศิลปะของศิลปินมาโดยตลอด หรือจากบุคลิกภาพของศิลปินที่มีความเรียบง่าย ง่าย ๆ ค่อนข้างเฉย ซึ่งบุคลิกเหล่านี้ก็ได้มาปรากฏภายในผลงานศิลปะของศิลปินด้วย นอกจากนี้เนื่องจากศิลปินพื้นฐานทางครอบครัวที่ยากจนมาก่อน จึงทำให้ศิลปินชอบทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง จนทำให้ศิลปินมีความสามารถในเชิงช่างติดตัวมาด้วย ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำงานศิลปะของศิลปินมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

1.2 ครอบครัว ครอบครัวของศิลปินจะมีอิทธิพลต่อการทำงานศิลปะน้อยมาก โดยเฉพาะในระยะเริ่มแรกของการทำงานศิลปะ บุคคลภายในครอบครัวไม่ค่อยให้ความสนใจในการทำงานศิลปะของศิลปินมากนัก จนกระทั่งศิลปินได้รับรางวัลศิลปกรรมแห่งชาติ จึงเริ่มมีความเข้าใจและยอมรับในการทำงานศิลปะของศิลปินมากยิ่งขึ้น แต่ก็ยังไม่มากนัก เนื่องจากมองว่าการทำงานศิลปะไม่ได้มีส่วนช่วยทำให้ฐานะทางครอบครัวดีขึ้น และศิลปินก็ไม่สามารถขายผลงานศิลปะของตนเองได้ แต่ต่อมาในระยะหลังช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ผลงานศิลปะของศิลปินสามารถขายออกไปได้มากยิ่งขึ้น จึงทำให้ครอบครัวหันมาให้ความสนใจ และยินดีมากยิ่งขึ้น ที่ศิลปินสามารถสร้างประโยชน์จากการทำงานศิลปะได้ บุคคลภายในครอบครัวที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการทำงานศิลปะของศิลปินมาโดยตลอดไม่ว่าผลของการทำงานศิลปะนั้นจะเป็นอย่างไร ก็คือภรรยาของศิลปินที่ได้เสียชีวิตไปแล้ว

1.3 การดำเนินชีวิตประจำวัน จากการศึกษาพบว่าศิลปินมีการดำเนินชีวิตประจำวันที่มีระเบียบ มีระเบียบ มีการวางแผน เรื่องของการแบ่งเวลาได้อย่างดีจึงทำให้ศิลปินสามารถรับผิดชอบหน้าที่ทุกอย่างได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการดูแลครอบครัว การทำงานในหน้าที่ และการทำงานศิลปะ การแบ่งเวลาในการดำเนินชีวิตที่มีระเบียบ เหมาะสม สามารถมีเวลาทำงานศิลปะได้ตามที่ต้องการ ซึ่งอาจมีปัจจัยประกอบมาจาก การที่ศิลปินไม่ค่อยชอบการเที่ยวเตร่ ส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัว และการทำงานศิลปะที่บ้าน จึงทำให้ศิลปินสามารถทำงานศิลปะได้อย่างต่อเนื่อง

1.4 การศึกษา และการทำงาน การศึกษาทางด้านศิลปะในอดีตของศิลปินจะมีลักษณะเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่จึงต้องอาศัยการค้นคว้าทดลองต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งมีลักษณะเป็นการทำงานในลักษณะเป็นการลองผิดลองถูก และอาศัยความขยันในการทำงานศิลปะ เป็นการแข่งขันกับตนเอง ซึ่งจะทำให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาผลงานศิลปะของตนเองได้เร็วและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น การศึกษาในอดีตนี้จะสอดคล้องกับเป้าหมายสำคัญของการศึกษาทางด้านศิลปะที่ สุลักษณ์ ศรีบุรี (2537) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนศิลปะเพื่อให้เข้าถึงเนื้อแท้ แก่นสาระ หรือ ธรรมชาติของวิชาศิลปะ และเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจได้มีโอกาสสำรวจ ทดลอง และหาประสบการณ์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบศิลป์ และความงามได้โดยอาศัยการฝึกทักษะต่างๆ ในการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะในแขนงต่างๆ การศึกษาทางด้านศิลปะในอดีตของศิลปินจะเน้นที่การทำงานศิลปะเป็นหลักและมีลักษณะการทำงานแบบศิลปิน คือ ใครมีความรู้สึกนึกคิดอย่างไรก็ทำไปตามความรู้สึกนั้น การเรียนในลักษณะนี้มีความมุ่งหวังที่จะให้ผู้จบการศึกษาออกไปเป็นศิลปิน แต่เนื่องจากสังคมทั่วไปในอดีตยังไม่ให้ความสำคัญกับอาชีพนี้มากนัก จึงทำให้ผู้ที่ศึกษาทางด้านนี้ต้องหันไปประกอบอาชีพทางด้านอื่น ซึ่งส่วนใหญ่จะมาประกอบอาชีพเป็นครูสอนศิลปะ ซึ่งจะมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับคนที่ต้องการทำงานศิลปะเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผู้ที่ศึกษาทางด้านศิลปะภาพพิมพ์ จะสามารถมีโอกาสทำงานศิลปะที่ต่อเนื่องอีกต่อไป เนื่องจากสถาบันการศึกษารุ่นใหญ่จะมีวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ พร้อม ทำให้มีโอกาสทำงานศิลปะได้อย่างต่อเนื่อง

1.5 ประสบการณ์ในการทำงานศิลปะ ประสบการณ์ในการทำงานศิลปะไม่ว่าจะเป็นจากการส่งผลงานเข้าประกวด หรือการแสดงผลงานศิลปะ เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้ที่ศึกษาหรือทำงานทางด้านศิลปะ ที่จะทำให้สามารถประเมินผลการทำงานศิลปะของตนเองได้ในระดับหนึ่งว่าเป็นที่ยอมรับของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ หรือสังคมหรือไม่ นอกจากนี้ ประสบการณ์ในการทำงานศิลปะจะต้องทำงานอย่างต่อเนื่อง ถ้าหยุดทำงานก็ต้องมีการคิดอยู่ตลอดเวลาหรือมีการทำภาพร่างออกมาอยู่เรื่อย ๆ เพื่อให้ได้คิดอยู่ตลอดเวลา เมื่อกลับมาทำงานศิลปะอีกครั้งโอกาสที่จะพัฒนาผลงานศิลปะของตนเองต่อไปก็จะเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง ประสบการณ์ในการทำงานศิลปะจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้ศิลปินสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและมีคุณภาพ ซึ่งการแก้ปัญหาในทางศิลปะนี้ ในการทำงานศิลปะทุกครั้งของศิลปินจะมีลักษณะเป็นการแก้ไขปัญหาตลอดเวลาเพื่อให้เกิดความเหมาะสม ความลงตัว และความงามภายในผลงานศิลปะของตนเอง ไมเคิล (Micheal , 1983) กล่าวว่า ปัญหาของศิลปิน คือความเข้าใจในด้านประสบการณ์ทางด้านศิลปะปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ค่อนข้างที่จะไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ในการทำงานศิลปะแต่ละครั้งปัญหาพื้นฐานของศิลปินจะยังคงอยู่ ในการเริ่มทำงานทุกครั้งก็จะเป็นการเริ่มต้นของปัญหาอีก ซึ่งลักษณะของการแก้ปัญหาในทางศิลปะนี้จะมีลักษณะสอดคล้องกับความคิดสร้างสรรค์ (กรมวิชาการ , 2532) ที่หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการทำงานของสมองอย่างมีขั้นตอนตลอดจนการคิดแก้ปัญหาได้สำเร็จ ซึ่งเป็นกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หรือ กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ประสบการณ์ทำงานศิลปะอย่างต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานศิลปะที่จะสามารถทำให้ศิลปินสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 ผลงานศิลปะ ในการศึกษาผลงานศิลปะของศิลปินซึ่งเป็นผลผลิตแห่งความคิดสร้างสรรค์ของศิลปิน ซึ่งในทางวิทยาศาสตร์ (วินัย โสมดี, 2526) ได้ให้ความหมายของคำๆนี้ในแง่ของผลผลิต (Product) คือการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นมา ซึ่งถือว่าเป็นความคิดสร้างสรรค์ แต่ในความคิดของศิลปินหรือนักจิตวิทยาจะให้ความสำคัญกับความคิดที่ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคลเป็นกระบวนการของการคิดที่มีผลสรุปออกมาคือผลงานศิลปะ จากการศึกษาผลงานศิลปะของศิลปินที่ได้ทำอย่างต่อเนื่องกันมากกว่า 30 ปี ทำให้เห็นว่าการทำงานศิลปะที่ต่อเนื่องจะทำให้ผลงานศิลปะมีการคลี่คลายและมีพัฒนาการอยู่ตลอดเวลา จนสามารถทำให้เกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวได้อย่างชัดเจน ซึ่งลักษณะเฉพาะตัวนี้เป็นสิ่งสำคัญ ที่จะสามารถแสดงความเป็นตัวของตัวเองออกมาให้เห็น และไม่เหมือนใคร นอกจากนี้การศึกษาศิลปะของศิลปิน ยังทำให้เห็นว่าผลงานศิลปะแต่ละชิ้นของศิลปินจะมีที่มาหรือพัฒนามาจากผลงานศิลปะในอดีตของศิลปินเอง การทำงานในลักษณะนี้สอดคล้องกับแนวคิดของความคิดริเริ่ม ของ กิลฟอร์ด (Guilford อ้างในกรมวิชาการ , 2532) ที่กล่าวว่าความคิดริเริ่มเกิดขึ้นมาจากการนำเอาความรู้เดิมมาดัดแปลง หรือประยุกต์ให้เกิดเป็นสิ่งใหม่ขึ้น ซึ่งต้องอาศัยลักษณะความกล้าคิด กล้าลอง เพื่อทดสอบความคิดของตนเอง การทำงานศิลปะที่ดีจึงควร จะพัฒนามาจากผลงานศิลปะหรือความคิดเดิมของตนเองมิใช่ลอกเลียนแบบมาจากผลงานศิลปะของผู้อื่น

จากการศึกษาประวัติชีวิตของศิลปินในด้านต่างๆดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น จะทำให้สามารถเข้าใจถึงสาเหตุของความต้อการ หรือแรงจูงใจในการทำงานศิลปะของศิลปินและกระบวนการทำงานศิลปะของศิลปินได้ ซึ่งในการศึกษาประวัติชีวิตของศิลปินนี้จะสอดคล้องกับ การศึกษาประวัติชีวิตที่มีจุดประสงค์หลัก (อรรถย อัจจำ, 2533) คือเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจสถานการณ์ และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นประสบการณ์ของบุคคลแต่ละคน ซึ่งในการศึกษาค้นคว้านี้ได้ทำการศึกษาปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการทำงานศิลปะของศิลปิน เพื่อให้เข้าใจกระบวนการทำงาน

ศิลปะของศิลปินได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้นว่ามีที่มา หรือพัฒนาการเป็นอย่างไร มีปัจจัยอะไรในชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการทำงานศิลปะของศิลปิน

2. กระบวนการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ ของศิลปิน

2.1 แรงจูงใจในการทำงานศิลปะ จากการศึกษาพบว่าศิลปินมีแรงจูงใจในการทำงานศิลปะที่มีที่มาจากตัวเองเป็นสำคัญ ซึ่งประกอบไปด้วยความเชื่อ ค่านิยม ทักษะคติ และบุคลิกภาพ ไมเคิล (1983) ได้กล่าวว่า การทำงานศิลปะเป็นเรื่องของบุคคลที่ต้องการนำเสนอมุมมอง หรือแนวคิดของศิลปิน ที่ต้องการจะสื่อความหมาย, บุคลิกภาพ, ความรู้สึกส่วนตัว, ความคิด, และการรับรู้ ที่เกี่ยวข้องกับบางสิ่งบางอย่าง ภายใต้ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล ความต้องการทำงานศิลปะของศิลปินส่วนใหญ่จะมีที่มาจากความเชื่อของตนเอง โดยมีความเชื่อว่าการทำงานศิลปะจะสามารถตอบสนองความต้องการต่างๆของตนเองได้ และจะทำให้ตนเองมีความสุข เกิดความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุของแรงจูงใจ ของสุภภัททา ปิณฑะแพทย์ (2532) ว่าแรงจูงใจเกิดจากความต้องการความสุขส่วนตัวของมนุษย์ ดังนั้นแรงจูงใจจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่างๆออกมา ขึ้นอยู่กับความพอใจแห่งตน นอกจากนี้แรงจูงใจที่มีที่มาจากค่านิยมในการได้รับรางวัลจะมีส่วนกระตุ้นทำให้ศิลปินเกิดความต้องการในการทำงานศิลปะด้วยเพราะค่านิยมนี้เป็นค่านิยมที่สังคมให้การยอมรับ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ส่วนแรงจูงใจที่มาจากทัศนคตินั้น ในการที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมอะไรออกมาจะมีความสอดคล้องกับทัศนคติที่ตนเองมีอยู่ สำหรับศิลปินเดชา วราชนู จะ มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานศิลปะ จึงทำให้ศิลปินมีความต้องการในการทำงานศิลปะมาโดยตลอด ในส่วนของแรงจูงใจที่มาจากบุคลิกภาพนั้น คนบางคนอาจไม่ชอบที่จะแสดงอะไรออกมาโดยตรง แต่จะแสดงออกผ่านสื่อบางอย่างเพื่อเป็นตัวแทนความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมา ดังเช่นศิลปินที่จะอาศัยการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกมาในผลงานศิลปะ แรงจูงใจที่มีที่มาจากตัวเองนี้ ประเสริฐ ศิลรัตน์ (2528) ได้กล่าวว่าสาเหตุในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของมนุษย์นั้น มีจุดเริ่มต้นมาจากตัวของมนุษย์เอง เกิดจากความต้องการแสดงอะไรบางอย่างออกมา ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับแรงกระตุ้นจากสิ่งเร้าจนทำให้เกิดเป็นแรงจูงใจในการทำงานศิลปะขึ้นมา

นอกจากนี้แรงจูงใจที่มาจากปัจจัยอื่นๆเช่นสิ่งแวดล้อม ก็เป็นแหล่งที่มาของแรงจูงใจที่สำคัญ โดยเฉพาะแรงจูงใจที่มาจากสภาพแวดล้อมทางการศึกษาทางด้านศิลปะในระดับอุดมศึกษาของศิลปิน ซึ่งการเรียนการสอนจะเน้นไปในเรื่องของ การปฏิบัติงานศิลปะ ที่จะทำให้ผู้ที่ศึกษาต้องมีความกระตือรือร้นในการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบกับการค้นคว้าทดลองการทำงานศิลปะต่างๆ เพื่อให้สามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ดีออกมาได้ การทำงานศิลปะจึงเป็น

การศึกษาที่มีความท้าทายอยู่ตลอดเวลา และเนื่องจากบรรยากาศของคนทำงานศิลปะในอดีตที่ไม่ว่าจะเป็นรุ่นพี่ หรืออาจารย์ที่มีความชำนาญในการทำงานก็เป็นสิ่งแวดล้อมที่ทำให้ศิลปินมีความขยันตามไปด้วย นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมอื่นๆ ก็เป็นสิ่งสำคัญที่กระตุ้นให้ศิลปินเกิดความต้องการในการทำงานศิลปะมากยิ่งขึ้น และไม่สามารถหยุดทำงานศิลปะได้ ซึ่งสิ่งแวดล้อมนี้เปรียบเสมือนเป็นแรงกระตุ้น (Arousal) (สุภักทา ปิณฑะแพทย์, 2532) ซึ่งเป็นแรงผลักดันที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความต้องการจนกลายเป็นแรงขับทำให้เกิดการกระทำไปสู่เป้าหมาย ในส่วนของแรงจูงใจที่มาจากประสบการณ์ ที่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากการเรียนรู้ทั้งจากการศึกษาด้วยตนเอง และประสบการณ์อื่นๆ เช่นการได้รับรางวัลก็มีผลทำให้เกิดเป็นแรงจูงใจในการทำงานศิลปะได้ เป็นแรงจูงใจที่มีจุดมุ่งหมายหรือมีสิ่งล่อใจ ซึ่งเป็นความต้องการในอดีตของศิลปินที่อยากได้รับรางวัล อยากมีชื่อเสียง และอื่นๆ เมื่อการได้รับของศิลปินได้รับการตอบสนองจนกระทั่งได้รับการยกย่องเป็นศิลปินชั้นเยี่ยมแล้ว ความต้องการเหล่านี้ก็ลดน้อยลง ซึ่งก็สอดคล้องกับ กระบวนการของแรงจูงใจ ของ สุภักทา ปิณฑะแพทย์ (2532) ในขั้นสุดท้ายที่บุคคลเมื่อได้รับการตอบสนองแล้ว ความรุนแรงของความต้องการก็จะลดน้อยลง แรงขับและแรงกระตุ้นก็จะหมดไป สำหรับศิลปินเมื่อแรงจูงใจในส่วนนี้หมดไป ศิลปินก็ยังคงมีแรงจูงใจด้านอื่นๆ ที่มีพลังมากพอที่จะยังคงทำให้ศิลปินทำงานศิลปะต่อไป สำหรับแรงจูงใจที่มาจากทักษะการใช้สีนั้น บางครั้งสื่อหรือเทคนิคทางศิลปะที่แปลกใหม่ก็สามารถเป็นสิ่งที่ดึงดูด สามารถทำให้เกิดเป็นแรงจูงใจในการทำงานศิลปะได้ ดังเช่นในปัจจุบันกระแสของการทำงานศิลปะแบบติดตั้ง (Installation) กำลังเป็นสิ่งที่แปลกใหม่ที่จะปรากฏอย่างจริงจังในวงการศิลปะเมื่อไม่นานมานี้ สื่อศิลปะประเภทนี้ก็สามารถเป็นแรงจูงใจที่ทำให้ศิลปินเกิดความต้องการในการทำงานศิลปะแนวนี้ได้ เพราะเป็นสิ่งที่น่าสนใจและยังมีความแปลกใหม่ การทำงานศิลปะภาพพิมพ์ในอดีตก็เช่นกันที่เป็นเทคนิคที่มีความแปลกใหม่น่าสนใจ จึงเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้ศิลปินเกิดความต้องการในการทำงานศิลปะ

จากการศึกษาแรงจูงใจในการทำงานศิลปะของศิลปินจะเห็นได้ว่า แรงจูงใจที่มีความสำคัญต่อการทำงานศิลปะของศิลปิน คือ แรงจูงใจที่มาจากตนเอง ส่วนแรงจูงใจที่มาจากปัจจัยด้านอื่นๆ จะเป็นแรงจูงใจที่เป็นเพียงแรงกระตุ้นที่เกิดขึ้นมาเพื่อทำให้เกิดความต้องการทำงานศิลปะที่ต่อเนื่อง การทำงานศิลปะของศิลปินจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อความสุขของตนเองเป็นหลัก ซึ่งเป็นลักษณะของแรงจูงใจภายใน ที่ประเสริฐ ศิลรตนา (2528) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจภายในนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาภายในตัวศิลปินเอง เช่นความต้องการ, ความสนใจ, ทศนคติ และอื่นๆ ส่วนแรงจูงใจอื่นๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ และทักษะการใช้สี จะมีลักษณะเป็นแรง

งูใจภายนอกที่เป็นการตอบสนองเนื่องมาจากปัจจัยภายนอก ที่บางคนอาจถือว่าแรงงูใจภายนอกนี้เป็นแรงกระตุ้น เช่น การให้รางวัล, การแข่งขัน หรือการชมเชย

2.2 กระบวนการทางศิลปะ เมื่อศิลปินเกิดความต้องการในการทำงานศิลปะแล้ว ก็จะเริ่มมีการสร้างผลงานศิลปะขึ้นมาตามขั้นตอนต่างๆของกระบวนการทางศิลปะ ที่มีจุดเริ่มต้นมาจากการที่ได้รับแรงบันดาลใจ (Inspiration) ซึ่งเกิดขึ้นมาจากการรับรู้ในสิ่งต่างๆ ที่ศิลปินมีความสนใจ สำหรับศิลปินเดชา วราชนู แรงบันดาลใจส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงไปมากนัก ที่จะมาจากการค้นคว้าทดลองทางด้านเทคนิค การจัดวางองค์ประกอบศิลป์ของทัศนธาตุต่างๆ ความประทับใจในระนาบและรูปทรงต่างๆที่เรียบง่าย การได้รับแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะของศิลปินนั้น จะมีที่มาจากสิ่งเร้าภายในเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดแรงบันดาลใจที่ต้องการจะนำเสนอหรือถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดต่างๆที่ศิลปินมีอยู่ออกมาเป็นผลงานศิลปะ ซึ่งสิ่งเร้าภายในนี้ ประเสริฐ ศิลรัตน์ (2525) ได้กล่าวว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการทำงานของระบบภายในร่างกายของมนุษย์ที่เป็นตัวกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมออกมา มักจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับความคิด, จินตนาการ และอารมณ์ ส่วนสิ่งเร้าภายนอกจะได้แก่ สิ่งแวดล้อมภายนอกเป็นสิ่งที่อยู่รอบๆตัวเราทั้งที่เป็นวัตถุสิ่งของเช่น คน, สิ่งของ, ทะเล, ต้นไม้ และอื่นๆ หรือสิ่งที่ไม่มิตัวตน เช่น ขนบธรรมเนียม, ประเพณี และศีลธรรม เป็นต้น ลักษณะของแรงบันดาลใจที่มาจากสิ่งเร้าภายในของศิลปินนี้จึงสอดคล้องกับแนวทางในการทำงานศิลปะแบบนามธรรมที่ไม่ได้มีจุดเริ่มต้นมาจากสิ่งเร้าภายนอกที่เป็นวัตถุ (Objective) หรือมีรูปลักษณะที่มองเห็นได้เป็นเรื่องราว

เมื่อศิลปินมีแรงบันดาลใจเบื้องต้นที่จะนำมาถ่ายทอดในงานศิลปะแล้ว ศิลปินก็จะสร้างแนวความคิดขึ้นมาเพื่อเป็นการกำหนดเนื้อหาเรื่องราวของผลงานศิลปะว่าจะมีลักษณะเป็นอย่างไร ในการทำงานศิลปะของศิลปินเดชา วราชนูจะมีลักษณะเป็นการทำงานศิลปะเพื่อศิลปะ ที่จะไม่มิตัวตนหรือเรื่องราวที่เป็นรูปธรรมแต่จะมีเนื้อหาเรื่องที่น่าไปในเรื่องของการจัดวางองค์ประกอบศิลป์ที่คำนึงถึงความลงตัวขององค์ประกอบต่างๆภายในผลงานศิลปะมากกว่า คริฟเบลล์ (Clive Bell , อ้างในวิรุณ ตั้งเจริญ,2534) ได้ให้ทัศนะว่าพื้นฐานที่สำคัญของงานศิลปะไม่เกิดขึ้นมาจากเนื้อหา แต่เกิดขึ้นมาจากรูปแบบของศิลปะ ผลงานศิลปะจึงย่อมเกิดขึ้นมาจากปัจจัยของทัศนธาตุทางศิลปะที่ผสมผสานกันอย่างลงตัว จนเกิดเป็นรูปนัยสำคัญ (Significant Form) ซึ่งทัศนะของ คริฟเบลล์นี้จะสอดคล้องกับศิลปะแบบนามธรรม ของ ศิลปินเดชา วราชนู เป็นอย่างมาก จากแนวความคิดในลักษณะนี้ จึงทำให้ผลงานศิลปะของศิลปินส่วนใหญ่จะมีการแสดงออกทางรูปทรงศิลปะเป็นศิลปะแบบนามธรรม ซึ่งการทำงานศิลปะในแนวนี้ ชลูด นิยมเสมอ (2531) กล่าวว่าจะเป็นการสร้างรูปทรงภายในงานศิลปะของตนเองขึ้นมาใหม่ โดยไม่อาศัย หรือ

อ้างอิงรูปทรงในธรรมชาติหรือความเป็นจริงเลย ผลงานศิลปะในกลุ่มนี้ก็จะ มี ศิลปะแบบไร้วัตถุวิสัย (Non - Objective Art), ศิลปะแบบไร้รูปลักษณะ (Non - Figurative Art), หรือ ศิลปะแบบไม่แสดงลักษณะ (Non - Representation Art) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2530) และเมื่อมีการกำหนดแนวทางของรูปแบบของผลงานศิลปะเอาไว้แล้วโดยการร่างเป็นภาพลเกิด ศิลปินจะทำการคัดเลือกภาพร่างที่เหมาะสมนำมาสร้างเป็นผลงานจริงด้วยเทคนิค วัสดุอุปกรณ์ต่างๆต่อไป ขั้นตอนนี้จะสอดคล้องกับกระบวนการสร้างสรรค์ของ ลีแลนด์ (Leland,1990) เป็นขั้นตอนของการเตรียมการในขั้นตอนต่อมา จะเป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา ซึ่งขั้นตอนนี้จะเป็นการพิจารณาว่าจะต้องทำอะไรก่อน โดยจะต้องมีการทำภาพร่างคร่าวๆและกำหนดขอบเขตของการสร้างสรรค์ว่าจะเป็นอย่างใด เป็นขั้นตอนของการคิดที่จะนำเสนอออกมาเป็นรูปทรงทางศิลปะด้วยเทคนิคต่อไป ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้พบว่าการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ส่วนใหญ่ของศิลปินจะใช้เทคนิคภาพพิมพ์ตะแกรงไหมเป็นสื่อในการถ่ายทอดผลงานศิลปะของตน ซึ่งก็สอดคล้องกับกระแสความนิยมในสื่อเทคนิคภาพพิมพ์ตะแกรงไหมในอดีตที่มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ ความแปลกใหม่ของสื่อนี้สามารถกลับมาเป็นแรงกระตุ้นในการทำงานศิลปะของศิลปินได้ การใช้สื่อเทคนิคในการทำงานศิลปะของศิลปินจึงมีลักษณะเป็นการใช้เทคนิคนำความคิด โดยเฉพาะการค้นคว้าทดลองในการใช้สื่อเทคนิคทางศิลปะภาพพิมพ์ที่ศิลปินมีความสนใจ การทดลองทางเทคนิคจะนำไปสู่การกำหนดรูปทรงทางศิลปะภายในผลงานศิลปะของศิลปินด้วยว่าจะมีลักษณะเป็นอย่างไรการใช้สื่อเทคนิคนี้จะมีลักษณะเป็นขั้นตอนในการปฏิบัติที่ทำให้ขั้นตอนของความคิดต่างๆที่ผ่านมามีปรากฏออกมาเป็นผลงานศิลปะที่สามารถมองเห็นได้ ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการของความคิดสร้างสรรค์ ของ วอลลาส (Wallas อ้างใน กรมวิชาการ,2532) คือ ขั้นตอนการพิสูจน์ให้เห็นจริง (Verification) เพื่อพิสูจน์ว่าเป็นความคิดที่เป็นจริงและถูกต้องหรือไม่ ขั้นตอนต่างๆของกระบวนการทำงานศิลปะก่อนหน้านี้อาจเป็นขั้นตอนของความคิดที่เกิดขึ้นภายในสามารถทำให้ปรากฏออกมาโดยอาศัยสื่อกลาง คือวัสดุและเทคนิคต่างๆ ความสามารถที่จะถ่ายทอดเนื้อหาของความคิดสร้างสรรค์จะมากหรือน้อย ย่อมขึ้นอยู่กับทักษะและประสบการณ์ ดังนั้นความคิดสร้างสรรค์คือความสามารถของแต่ละบุคคลในการสร้างความคิดหรือสัญลักษณ์รูปแบบใหม่ๆ โดยอาศัยประสบการณ์และทักษะในการใช้สื่อ (วินัย โสมดี,2526)

การทำงานในขั้นสุดท้ายที่สำคัญของการทำงานศิลปะ คือ การประเมินผลการทำงานศิลปะ และ ผลงานศิลปะ ซึ่งจะเป็นการประเมินผล เพื่อสรุปหาข้อดีข้อเสียในการทำงานศิลปะแต่ละครั้งและเพื่อสามารถหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงผลงานศิลปะของตนเองให้ดีขึ้นในการทำงานศิลปะต่อไป ในการประเมินผลการทำงานศิลปะของศิลปินนี้จะมีลักษณะสอดคล้อง

คล้องกับการปฏิบัติที่เป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง อูบล ตูจินดา (2532) ได้กล่าวว่าการคิดหรือการสร้างสรรค์สิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมา และพร้อมที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงความคิดที่มีต่อสิ่งต่างๆ โดยการบูรณาการความคิดเก่าและใหม่เข้าด้วยกัน เพื่อแสดงออกให้ปรากฏเป็นผลงานที่แสดงออกถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การประเมินผลในการทำงานศิลปะของศิลปินนั้นจะเกิดขึ้นตลอดทั้งกระบวนการของการทำงานศิลปะ เนื่องมาจากการทำงานในลักษณะที่เป็น การค้นคว้าทดลองจึงทำให้ศิลปินมีโอกาสเปลี่ยนแปลงแก้ไขตลอดเวลา การทำงานในลักษณะนี้จึงลักษณะเป็นการลองผิดลองถูก การประเมินผลการทำงานศิลปะของศิลปิน จึงมีลักษณะเป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่งของศิลปิน ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ศิลปะที่ สน สีมাত্রัง(2527)ได้กล่าวว่า ศิลปินจะใช้การวิเคราะห์พิจารณาศิลปะเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เพื่อตรวจสอบแนวความคิด และวิธีการแสดงออกในผลงานศิลปะของตนเอง

สำหรับกระบวนการทางศิลปะซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานศิลปะของศิลปินจะเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนต่อเนื่องกัน จากจุดเริ่มต้นคือการที่ศิลปินได้รับแรงกระตุ้นจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมา จนเกิดเป็นความรู้สึก ความสนใจที่ต้องการจะถ่ายทอดให้ออกมาเป็นผลงานศิลปะ ซึ่งแรงบันดาลใจของศิลปินนี้คือ ความประทับใจในการค้นคว้าทดลองทางด้านเทคนิคและการจัดวางองค์ประกอบศิลป์ของทัศนธาตุต่างๆ ซึ่งการทำงานในลักษณะนี้ทำให้แนวความคิดในการทำงานศิลปะของศิลปินจะมีลักษณะเป็นการนำเสนอในเรื่องของการจัดวางองค์ประกอบศิลป์ประกอบการค้นคว้าทดลองทางด้านเทคนิค เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและลงตัวจนเกิดเป็นความงามทางด้านศิลปะ ซึ่งมีลักษณะเป็นการทำงานศิลปะเพื่อศิลปะ วิรุณ ตั้งเจริญ (2537) กล่าวว่า เป็นศิลปะที่เน้นความงามของรูปแบบ (Form) ไม่ใช่เนื้อหา (Content) สร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบ รูปทรง เส้น สี มิติ บริเวณที่ว่าง และอื่นๆ ให้งดงามประทับใจ ความปิติที่ได้รับจากศิลปะเพื่อศิลปะนี้ เป็นความปิติปลาบปลื้มอย่างนามธรรมที่ปราศจากเนื้อหา การแสดงออกทางรูปทรงศิลปะจึงเป็นการแสดงในรูปแบบศิลปะแบบนามธรรม (Abstract Art) เป็นส่วนใหญ่ โดยศิลปินจะมีขั้นตอนในการทำงานศิลปะในขั้นนี้ด้วยการเขียนเป็นภาพร่างคร่าวๆของผลงานขึ้นมาก่อน แล้วจึงอาศัยสีอวัสดุหรือเทคนิคเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดสิ่งต่างๆให้ออกมาเป็นผลงานศิลปะ โดยในระหว่างการทำงานศิลปะศิลปินจะมีการประเมินผลการทำงานตลอดเวลา ซึ่งเป็นผลมาจากการทำงานในลักษณะที่เป็นการทดลอง ในขณะที่ปฏิบัติงานจึงสามารถทำให้ปรับปรุงแก้ไขผลงานศิลปะได้ตลอดเวลา แต่การแก้ไขนี้จะสิ้นสุดเมื่อศิลปินหยุดทำงาน แต่จะมีการวิเคราะห์ผลงานศิลปะและการทำงานศิลปะของตนเองเพื่อจะปรับปรุงแก้ไขในการทำงานครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ในการศึกษากระบวนการทำงานศิลปะ ของ ศิลปินที่มีชื่อเสียง เป็นที่ของวงการศิลปะแล้ว ย่อมจะเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานศิลปะที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ และทำให้เกิดข้อคิดในการที่จะปรับปรุงแก้ไขการทำงานศิลปะของผู้ที่ศึกษาหรือผู้ที่ทำงานศิลปะได้
2. สำหรับผู้ที่สอนทางด้านศิลปะ จะสามารถนำข้อความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้านี้ เกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการทำงานศิลปะของศิลปินไปใช้ประกอบในการเรียนการสอนทางด้านศิลปะปฏิบัติได้เป็นอย่างดี และสามารถชี้แนะตัวอย่างการทำงานศิลปะของศิลปินที่มีชื่อเสียงที่ประสบความสำเร็จแล้วเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้ศึกษาทางด้านศิลปะเกิดความกระตือรือร้นในการทำงานศิลปะของตนเอง
3. สำหรับผู้ที่ศึกษาทางด้านศิลปะ จะสามารถนำแบบอย่างในการทำงานศิลปะของศิลปินไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการทำงานศิลปะของตนเอง ตลอดจนสามารถนำแนวทางในการพัฒนาผลงานศิลปะของศิลปินที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาผลงานศิลปะที่มีความต่อเนื่องและชัดเจน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะสามารถทำให้ประสบความสำเร็จในการทำงานศิลปะได้
4. จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัจจัยที่สำคัญ ที่จะสามารถทำให้ทำงานศิลปะได้ดี จะมีปัจจัยมาจากการทำงานศิลปะที่มีความต่อเนื่อง มีความขยันในการทำงานศิลปะ รู้จักการค้นคว้าทดลองหาสิ่งแปลกๆใหม่ๆที่ยังไม่เคยมีคนทำมาก่อน และการมีสถานที่ทำงานศิลปะเป็นส่วนตัว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะมีการศึกษากระบวนการทำงานศิลปะของศิลปินคนอื่นๆ ที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับของวงการศิลปะแล้ว ซึ่งจะทำให้เห็นถึงกระบวนการทำงานศิลปะในหลายๆแนวทางของศิลปินคนอื่นๆอีกด้วย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการทำงานทางด้านศิลปะ
2. อาจจะมีการศึกษาสภาพและปัญหาในการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ ของ ผู้ที่ศึกษาทางด้านศิลปะ
3. อาจจะมีการศึกษาเปรียบเทียบการทำงานศิลปะ ของ ศิลปินที่ทำงานศิลปะแบบเหมือนจริง กับศิลปินที่ทำงานศิลปะแบบนามธรรม ว่ามีลักษณะแตกต่างหรือเหมือนกันอย่างไร